

Kahimtang sa Patigayon sa “Biotech/GM” nga Thom sa Kalibutan sa Tuig 2008

ni Clive James, Nagtukod ug Nangulo sa ISAAA

Nagalaktod kini sa kinatibuk-an nga situwasyon sa mga ‘biotech crops’ (biotech/GM nga tanom); matukibon nga gi-usisa sa ISAAA Brief 39 (<http://www.isaaa.org>) sa tuig 2008. Gumikan sa mga benepisyo nga ekonomikanhon, kalikopan ug sosyal, 13.3 milyones nga mga mag-uuma gikan sa gagmay ug kabus ngadto sa dagko nga nagapadayon sa pagtanom sa dugang mga luna alang sa ‘biotech crops’. Sa tuig 2008, napahigayon usab ang kalamboan sa daghan pang lugar sa kalibotan nga mitanom ug ‘biotech crops’, apil na ang kalamboan sa Africa diin dako gayud ang mga hagit; pagtaas sa paggamit sa ‘stacked traits’; ug dugang nga pag-dala sa ‘biotech crops’ sa uban pang nasud. Mahinungdanon kaayo kini nga kalamboan nga gikatampo sa ‘biotech crops’ sa pipila ka mga dagkong hagit nga giatubang sa sosyedad sama sa pagkaon, tubong sa kahayopan ug seguridad sa lanot; ubos nga presyo sa pagkaon ug nga kini malungtaron; motubag sa kawad-on ug kagutom; ug mopakunhod sa pipila ka mga hagit o mga suliran nga may kalabutan sa pag-usab sa klima.

Miabot na sa 25 ka nasud ang mitanom ug biotech crops. Kini usa ka dako nga pag-usbaw sa mga bag-o nga migamit niini ug nakatampo sa halapad nga pag-usbaw sa maong gimbuhaton.

Kalamboan sa Africa - midaghan ang mitanom sa ‘biotech crops’ dinhi gikan sa usa lang ka nasud sa 2007 nga mao ang South Africa, ngadto sa 3 ka nasud sa 2008; gilakipan sa Burkina Faso (cotton o daldol) ug Egipto (mais).

Ang Bolivia (RR[®]soybean) mao ang ika-9 nga nasud sa Latin America nga misagop sa biotech nga tanom. Sa 2008, ika-13 na ka tuig nga gasunod-sunod pagpadayon sa pagdaghan ang migamit sa biotech crops – 9.4% nga pagtubo o 10.7 milyones ka ektarya nga paglambo kada tuig. Aduna nay 125 milyones ka ektarya, o 166 milyones “trait hectares” ang ‘biotech crops’ sa 2008. Gipilo-pilo ka 74 ang pagtubo sa ‘biotech crops’ gikan sa tuig 1996. Kini nagpakita nga ang biotech crops ang kinapaspasan nga gigamit nga teknolohiya.

Sa tuig 2008, sa labing unang panahon miabot ug 2 bilyones acre (800 milyones ektarya) ang total nga gitamnan ug biotech crops gikan sa 1996 ngadto sa 2008 – napulo ka tuig nga miabot ug primero nga bilyon acre sa 2005; pero tolo ra ka tuig sa ikaduha nga bilyones acre sa 2008. Importante, sa 25 ka nasud nga mitanom na og ‘biotech crops’, 15 ang “developing” o nanagtubo nga nasud, ug 10 ang “developed” o sapian nga nasud.

Ang bag-ong biotech nga tanom, RR[®]sugar beet, mao ang una nga gi-komersyo sa Estados Unidos ug Canada niadtong 2008.

Ang mga nasud sa Egipto, Burkina Faso, Bolivia, Brazil and Australia maoy una nga migamit ug ‘biotech crops’ nga gipamaligya na sa ubang kanasuran.

Ang pagkombinar sa mga hiyas sa tanom o “stacked traits” mao ang importante nga klase sa ‘biotech crops’. Sa tuig 2008, napulo na ka nasud ang mitanom ug mga 27 milyones ektarya nga may “stacked traits”. 23% ang pagtubo niini nga klase sa ‘biotech crops’; mas paspas kung ikumpara sa klase nga “single trait”.

Midaghan ang mga mag-uuma nga mitanom ug ‘biotech crops’ ngadto sa 1.3 milyones sa tuig 2008; miabot na ug 13.3 milyones sa tibuok kalibutan sa 25 ka nasud. 90% o 12.3 milyones niini mga gagmay ug kabus nga mga mag-uuma sa mga nanagtubong kanasuran.

Ang ‘biotech crops’ nakatampo sa kita ug nakaayo sa kalidad sa kinabuhi sa mga pamilya sa gagmay ug kabus nga mag-uuma; ug nakatabang gayud sa pagsulbad sa ilang kawad-on. Daghang mga pagtuon sa India, China, South Africa ug Pilipinas nagamatuod nga ang paggamit ug ‘biotech crops’ nakatabang gayud pagkunhod sa kawad-on (Brief 39).

Lima ka nasud ang nanguna paggamit ug biotech crops: China, India, Argentina, Brazil ug South Africa nga adunay hiniusang populasyon nga 2.6 bilyones. Sila ang nagpadasig sa ubang nasud nga mogamit usab ug 'biotech crops'. Ang mga benepisyos gikan sa 'biotech crops' naka-aghat sa paglig-on sa pamatigayon sa naga-unang kanasuran sa pagpundo para mas modaghan pa ang pananom niini.

Kahibaloan sa tuig 2008, 107,000 ka ektarya na ang gilapdon sa gitamnan sa Bt nga mais sa 7 ka nasud sa Uropa, o 21% nga pagtubo.

Ang labing dako gayud nga gikatampo sa 'biotech crops' ngadto sa pagsustener sa kalamboan mao ang mosunod: (1) seguro ug abot gyud nga pagkaon sa tawo, tubong sa hayop, ug lanot (2) pagprotekta sa "biodiversity" o kadaghanon sa atong naturang tanom o kahayupan; (3) pagkunhod sa kapit-os o gutom; (4) pagmenos sa kadaut sa kinaiyahan; (5) pagminos sa kadaut gumikan sa dili na masabtan nga kausaban sa panahon o klima; (6) pagpa-ubos sa gastos sa produksiyon sa 'biofuels'; ug (7) nakatampo sa makanunayong benepisyos sa ekonomiya nga miabot sa 44 bilyones dolyares (USD 44 B) sa 1996-2007. Kining pito ka mga tumong nakatampo gayud sa paglahutay sa kalamboan ug sa dakong potensiyal sa biotech sa umaabot.

Sa ganansiya sa ekonomiya nga 44 bilyones dolyares sa 1996-2007, 44% niini gumikan sa dakong abot, ug 56% gumikan sa pagminos sa gastos sa pananom (apil ang 359,000 tonelada nga minus gamit sa pesticide). Ang usbaw sa produksiyon nga 141 milyones tonelada metrika magkinahanglan unta ug dugang 43 milyones ektaryas kon wala pa ang 'biotech crops' gipakatap – teknolohiya nga nakapaminos-gamit sa yuta o uma.

Sa mga nanagtubong kanasuran nga nagasalig sa agrikultura o pagpanguma, ang 'biotech crops' gisaligan nga mopadagan sa ekonomiya sa kabaryohan, ug ingon na sa nasudnong pag-uswag.

Sobra sa katunga (55%) sa populasyon sa kalibutan nagapuyo niining 25 ka nasud nga mitanom na og 125 milyones ektarya sa 'biotech crops' sa tuig 2008, katumbas sa 8% sa 1.5 bilyones ektarya sa tanang kaumahan sa kalibutan. Sa tuig 2007, ang 'biotech crops' misalbar og 14.2 bilyones kgs sa carbon dioxide (CO₂), kapareha ra sa 6.3 milyones menos nga mga sakyanan.

Gikinahanglan nga adunay epektibo (panahon ug gastos) nga "regulatory system" o sistema sa pagmaneho sa 'biotech crops', nga responsable ug kasaligan ug dili makabug-at, ug maaku sa mga nagatubong kanasuran.

25 ka mga nasud na ang mitugot o miuyon na sa pagtanom ug 'biotech crops', ug lain pang 30 ka nasud usab ang mipalit o miangkat niini gikan sa uban para sa pagkaon ug tubong – o total na 55 ka nasud na ang migamit ug 'biotech crops'.

Sa tuig 2008, miabot na sa 7.5 bilyones dolyares (USD 7.5 B) ang balor sa biotech nga merkado; ug ang total gikan sa 1996-2008 mikabat na sa 50 bilyones dolyares (USD 50 B).

Mga Umaabot nga Panglantaw: Masaaron ang mga panglantaw sa umaabot nga 7 ka tuig sa ikaduhang dekada sa pagpatigayon sa mga 'biotech crops' gikan sa 2006 ngadto sa 2015. Ang pagbana-bana sa ISAAA sa 2005 nga ang gidaghanon sa mga nasud nga mosagop sa mga 'biotech crops', ang gidak-on sa matamnan ug gidaghanon sa makabenepisyos nga mga mag-uuma madoble ang tanan gikan sa 2006-2015. Ang humay, ug ang kinaiya niini nga molahutay sa huwaw ('drought tolerance' trait), gilauman nga mao ang mohatag sa umaabot nga kauswagan niini nga tanom. Ang Brief 39 nagalakip sa usa ka espesyal nga kasayuran kalabot sa 'biotech' nga mais nga molahutay sa huwaw, gipaabot nga ipamaligya na kini didto sa Estados Unidos karong 2012, o sayo-sayo pa, ug sa Sub-Saharan Africa sa 2017.

Ang detalyado nga kasayuran kalabot niini napatik sa Brief 39 "Global Status of Commercialized Biotech/GM crops: 2008" ni Clive James. Alang sa dugang impormasyon, palihog sa pagbisita sa <http://www.isaaa.org> o tawag sa ISAAA SEAsia center sa telepono numero +63-49-536-7216 o email sa info@isaaa.org.